

Bülent TANÖR

SIYASİ DÜŞÜNCE HÜRRIYETİ
ve
1961 TÜRK ANAYASASI

onikilevha
KİTAP | FİLM | MÜZİK | DİJİTAL | KÜLTÜR | İNTERAKTİF

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	V
ÖNSÖZ	XI
GİRİŞ.....	1
I. Konu:.....	2
II. Metot:.....	3
III. Plân:	3

BİRİNCİ KISIM GENEL OLARAK SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ

BİRİNCİ BÖLÜM SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ

§1 Düşünce hürriyeti kavramı:	5
I. «Düşünce» ve Hukuk:	5
II. Düşünce Hürriyetinin Tanımı:	8
III. Düşünce Hürriyetinin Temel Hak ve Hürriyetler Arasındaki Farklı Yeri:.....	8
§2 Düşünce hürriyetinin kurucu unsurları:.....	9
I. Düşünce Hürriyetinin Maddesi Olarak «Düşünce» Kavramı:	10
A. Fikrî nitelikte olmayan ve hukukun da himaye etmediği ifadeler:.....	10
B. Hukukun himaye ettiği, fakat fikrî nitelik taşımayan ifadeler:..	11
C. Toplum meseleleriyle ilgili olmayan beyanlar:.....	11

D. Fikrî nitelik taşımakla beraber, düşünce hürriyetinden başka bir entellektüel hürriyetin konusuna giren ifadeler:.....	12
II. Düşünce Hürriyetinin Varlığı İçin Gerekli Hürriyetler:	16
A. Düşüncenin oluşumu için gerekli hürriyetler:.....	17
B. Kanaat hürriyeti:	18
C. Düşüncenin dışa vurulmasıyla ilgili hürriyetler:.....	19
1. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti:.....	19
2. Düşüncelerine uygun şekilde davranabilme hürriyeti:.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASÎ DÜŞÜNCE HÜRRIYETİ ve SİYASÎ REJİMLER

§1 Düşünce hürriyeti ve siyasî rejimler:	23
I. Resmî bir ideolojiye bağlı rejimlerde düşünce hürriyeti:	23
A. Faşist rejimler ve düşünce hürriyeti:	24
B. Marksist rejimler ve düşünce hürriyeti:	28
1. Marksist-Leninist teori açısından hürriyet meselesi:	28
2. Marksist-Leninist teori ve pratik açısından düşünce hürriyeti:	31
II. Resmî bir ideolojiye bağlı olmayan rejimlerde düşünce hürriyeti: 36	
III. Ara durumlar:.....	41
§2 Resmî ideolojisi olmayan siyasî rejimlerde ideolojik düzenleme meselesi:.....	42
I. Meselenin ortaya çıkışı ve konuş şekli:	42
II. Doktrinde karşılıklı görüşler:.....	43
A. Mutlak hürriyetçi görüş:	43
B. «Sınırlı hürriyet» görüşü:.....	46
III. Pozitif hukuktaki yansımalar:.....	48
A. Milletlerarası belgelerde:	48
1. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi:.....	48

2. İnsan haklarını ve ana hürriyetleri korumaya dair sözleşme:.....	50
B. Millî hukuk düzenlerinde:.....	52
1. Amerika Birleşik Devletleri:.....	52
a. Yüksek Mahkeme testleri:.....	53
aa. Açık ve mevcut tehlike testi:	53
bb. Zararlı eğilim testi:	55
b. Özel kanunlarla yapılan ideolojik düzenlemeler:.....	57
aa. Alien Registration Act (1940):.....	58
bb. Internal Security Act (1950):	61
cc. Communist Control Act (1954):	63
c. Federal Yüksek Mahkemenin ideolojik mevzuat konusundaki tutumu:	65
d. Sonuç:.....	66
2. Federal Almanya:.....	70
3. İtalya:	72
4. Fransa:	77
5. İngiltere:	82
6. İsviçre:	83
7. Belçika:	88
C. Sentez:	89

İKİNCİ KISIM
1961 ANAYASASINA GÖRE SİYASÎ
DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ

BİRİNCİ BÖLÜM
SİYASÎ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİNİN
SINIRLI OLUP OLMADIĞI TARTIŞMASI
VE DEĞERLENDİRİLMESİ

§1 Siyasî düşünce hürriyetinin sınırlı olup olmadığı konusundaki görüşler çatışması:	94
I. «Sınırlı düşünce hürriyeti» tezi:	94
A. Bu teze göre «yasak fikirler» nelerdir?.....	94
B. Yasaklanmanın gerekçeleri:	96
1. Şekli bir delil: «Anayasa koyucusunun da aynı yönde bir iradeye sahip oluşu»:	96
2. Anayasanın bütünsel yorumu:	96
3. Devletin ve siyasî iktidarın kuruluş ve işleyişiyle ilgili temel ilkeler:	102
a. BAŞLANGIÇ'ta belirtilen temel ilkeler:.....	102
b. Anayasanın 2'nci, 4'üncü ve 12'nci md. leri:	104
4. Anayasanın ruhuna aykırı değişiklikleri önlemek:	105
5. Atatürk ve 27 Mayıs Devrimlerini korumak:.....	107
C. Düşünce hürriyetinin özü:	107
D. Sonuç:.....	110
II. «Sınırsız düşünce hürriyeti» tezi:.....	110
§2 «Düşünce hürriyetinin sınırlı olup olmadığı» konusunda ileri sürülen görüşlerin değerlendirilmesi:	117
I. «Sınırlı düşünce hürriyeti» tezinin değerlendirilmesi:	117
A. «Anayasa koyucusunun görüşü» bir gerekçe olabilir mi?	117

B.	«Anayasanın bütünsel yorumu» düşünce hürriyetinin sınırlı olduğu sonucuna götürür mü?:.....	122
1.	Anayasanın «gerçekçi» karakteri, düşünce hürriyetinin muhtevaca sınırlanmasını mümkün kılar mı?:.....	122
2.	Anayasanın 11'inci md. si düşünce hürriyetinin muhtevaca «sınırlanma sebebi» olabilir mi? :.....	124
a.	11'inci md., hürriyetlerin genel «sınırlama sebebi» olabilir mi?	125
b.	11'inci md. nin ikinci fıkrasındaki kavramlar muhtevaca «sınırlama sebebi» olabilirler mi?.....	128
aa.	Kamu yararı:.....	129
bb.	Kamu düzeni:.....	135
cc.	Genel ahlâk:.....	141
dd.	Millî güvenlik:.....	143
ee.	Sosyal adalet:.....	151
3.	Anayasanın 57'nci md. si, düşünce hürriyetinin muhtevaca «sınırlanma-sebebi» olabilir mi?.....	152
C.	Devletin ve siyasî iktidarın kuruluş ve işleyişiyle ilgili temel ilkeler, düşünce hürriyetini muhtevaca sınırlar mı?	153
1.	BAŞLANGIÇ'taki temel ilkeler yönünden:	153
2.	2'nci, 4'üncü ve 12'nci md. lerdeki ilkeler yönünden:	155
3.	Bu tartışmalar açısından 8'inci md. nin rolü:.....	160
D.	«Anayasanın özünün değiştirilmezliği» esası, bu öze aykırı düşüncelerin açıklanması hürriyetinin de olamayacağını gösterir mi?:.....	161
E.	Atatürk ve 27 Mayıs Devrimleri tenkit ve tartışma hürriyeti dışında bırakılmış mıdır?	163
F.	«Düşünce hürriyetinin özü» ile ilgili görüşlerin değerlendirilmesi:	166
II.	Sınırsız muhtevalı düşünce hürriyeti tezinin değerlendirilmesi:..	169

İKİNCİ BÖLÜM
SIYASÎ DÜŞÜNCE HÜRRIYETİNİN
ANAYASAL STATÜSÜ

§1 Siyasî düşünce hürriyetinin muhtevaca sınırsızlığının dayanakları: ..	175
I. Düşünce hürriyetinin genel rejimi açısından:	175
A. Anayasanın 20'nci maddesi:.....	176
1. 20'nci maddenin ifade hürriyetleri sistematigindeki yeri ve anlamı:	176
2. 20'nci md. nin «mutlak» ifadesi:	177
B. «Öze dokunmama» ilkesi karşısında «muhtevaca sınırlılık»:	181
C. «Eşitlik ilkesi» karşısında «muhtevaca sınırlılık»:.....	182
D. «Anayasanın değışebilirligi» ilkesi karşısında «muhtevaca sınırlılık» meselesi:.....	183
1. Anayasanın özüne aykırı değışiklikler yapılabilir mi?	183
2. «Anayasanın değıştirilebilirliğı» sınırsız bir düşünce hürriyetini zorunlu kılar:.....	188
E. Düşünce hürriyetinin genel rejimiyle ilgili diğerk hükümler: .	189
1. Atatürk ve 27 Mayıs Devrimiyle ilgili hükümler ve siyasî düşünce hürriyeti:	190
2. Anayasa md. 19/son hükmü ve siyasî düşünce hürriyeti:190	
II. Değışik ifade hürriyetleriyle ilgili özel hükümler açısından:	194
A. Basın Hürriyeti:	194
B. Toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkı ve hürriyeti:.....	201
C. Dernek kurma hakkı:.....	204
D. Siyasî partiler yoluyla ifade hareketleri:	207
§2 Düşünce hürriyetinin düzenlenmesi:.....	207
I. Düzenleme kavramı ve düzenlemenin nitelikleri:	208
A. «Düzenleme», şekle ve usule ait bir kayıtlamadır:	208
B. Düzenleme tedbirleri subjektif ve geçici niteliktedir:	211

C. Düşünce hürriyetinin «sınırlanamaz», ancak «düzenlenebilir» oluşu, muhtevaya ilişkin ön kayıtlama usullerinin uygulanmasına engeldir:	212
II. Düzenlemenin ölçüsü:	213
A. Düşünce ve propaganda-telkin:.....	213
B. Düşünce ve kışkırtma (tahrik):	217
III. Düzenlemede yasamanın alanı:.....	219
§3 Siyasî düşünce hürriyetiyle ilgili ceza mevzuatının değerlendirilmesi:	223
I. T.C.K. md. 141-142:	224
II. 38 sayılı Millî Güvenlik ve Huzuru Bozan Bazı Fiiller Hakkında Kanun:	225
III. Basın Kanunu md. 31:.....	226
SONUÇ	231
BİBLİYOGRAFYA.....	237